

קול צופיד

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

אמור - תשס"ג - מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

השיעור לעילוי נשמת :

מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

פרשת השבוע : אמור

השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תשס"ג.

הלכות ספירת העומר

ספירת העומר

מצוה מן התורה לספור ארבעים ותשעה יום שהם שבע שבתות תמימות החל 'ממחרת השבת' (למחרת יום טוב ראשון של פסח), עד חג עצרת, ככתוב: (ויקרא כג ט"ו) 'וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הַבִּיאָתְכֶם אֶת עֹמֶר הַתְּנוּפֶה שִׁבְעַת שָׁבָתוֹת תִּהְיֶינָה'. במקור, נצטוו ישראל לספור בזמן שהיתה הבאת והקרבת העומר קיימת, ובגלל מעלתה וחשיבותה נוהגת גם בזמן הזה שאין הבאת והקרבת העומר, ונחלקו הפוסקים האם חיוב ספירת העומר בזה"ז הוא מדאורייתא או מדרבנן, וכדלקמן.

כל אדם חייב לספור לעצמו

הגמרא במסכת מנחות דורשת מהפסוק 'וספרתם לכם' דינים שונים שבמצות ספירת העומר. ישנו דין מיוחד במצוות ספירת העומר שאינו קיים בשאר המצוות, והוא בעניין הספירה, שבכל המצוות יכול אדם לצאת ידי חובתו מאחר המברך (בתנאי שהשומע מתכוין לצאת בברכת השני, והמברך מכוין להוציא את השומע), ואילו בספירת העומר י"א שהדין הוא שחייב כל אדם לספור לעצמו, ואינו יוצא ידי חובתו מספירתו של אחר גם אם הוא מתכוין להוציאו והשומע מתכוין לצאת. וז"ל הגמרא (מנחות ס"ה ע"ב): 'תנו רבנן, 'וספרתם לכם', שתהא ספירה לכל אחד ואחד. וכותב רש"י (שם) וז"ל: "שכל אחד חייב לספור". גם התוספות (שם ד"ה וספרתם) כותבים, וז"ל: "גבי יובל כתיב (ויקרא כה) וספרת לך דאבית דין קאמר להו רחמנא ושמא בית דין סופרין ומברכין כמו שאנו מברכין על ספירת העומר וגבי זבה דכתיב (שם טו) וספרה לא שייך בה ברכה כיון שסותרת דאי חזיא אפילו בשביעי סתרה". הרי שרש"י ותוספות הסכימו בדעה אחת שכל אדם חייב לברך ולספור לעצמו, ואינו יוצא בה ידי חובה מספירתו של אחר.

וז"ל השו"ע (סי' תפ"ט סעי' א'): "ומצוה על כל אחד לספור לעצמו" – משמע שיש כאן דין מיוחד כעין מצוות הגוף (ועיין בכה"ח שם ובמש"ב שם ס"ק ה'), ובביאור להלכה שם ופר"ח וברכ"י שדעתם נוטה שאפשר לאחר לברך ואפי' לספור ולהוציא את חברו ככל המצוות, ואינו כמו לולב שכתוב "לכם" משמע לכל אחד ואחד, ולכאורה גם כאן כתוב "וספרתם לכם" והגמרא במנחות ס"ה ע"ב אומרת "ית"ר, וספרתם לכם שתהא ספירה לכל אחד ואחד" ופירש"י על הגמרא שם "שכל אחד חייב לספור", ועיין תוס' שם ד"ה וספרתם. אלא שיש הבדל, בלולב – אין אחד יכול להוציא את חברו יד"ח, על ידי זה שהוא בנטילת הלולב יכול להוציא את חברו יד"ח, אבל בספירת העומר – אע"פ שכתוב "וספרתם לכם", עכ"ז מאחר ויש לנו דין של שומע כעונה ממש, א"כ אפי' אם שמע מחברו, מאחר וזה כעונה, הוי כאילו ספר בעצמו. ועיין שם בביאור להלכה במסקנתו שלכתחילה כל אחד ואחד יספור לעצמו, ובדיעבד אפשר לצאת מדין שומע כעונה.

סופרים ימים ושבועות

בהלכה נפסק שחייבים לספור ימים ושבועות, דהיינו, מהיום השביעי של הספירה אומרים שבעה ימים שהם שבוע אחד, וביום השמיני מוסיפים שהם שבוע אחד ויום אחד וכן הלאה. מקור הדין הוא בגמרא (שם ע"ב), וז"ל: "גופא, אמר אביי, מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי. רבנן דבי רב אשי מנו יומי ומנו שבועי (כלומר, לדעתם של אביי ותלמידי בית מדרשו של רב אשי חייבים לספור גם ימים וגם שבועות כמו שעושים היום). אמימר מני יומי ולא מני שבועי (לא היה מזכיר את מנין השבועות כלל), אמר זכר למקדש הוא". וידוע שעל מצוות שהם רק זכר למקדש לא מברכים, ולכן לא מברכים על מצות 'כורד' בליל הסדר, כיון שאין בזה אלא זכר למקדש כהלל שהיה כורכן.

ספירת העומר דאורייתא או דרבנן

הפוסקים נחלקו האם ספירת העומר בזמן הזה דאורייתא או דרבנן, והנפקא מינה להלכה היא, כגון אם ספרו בבין השמשות (שהוא ספק יום ספק לילה), ובאופן זה הספק הוא האם קיימות שבע שבתות 'תמימות' או שמא חסר ב'תמימות'. דעת התוספות (שם ד"ה 'זכר למקדש'): בזמן שאין בית המקדש ואין הקרבת והבאת העומר אין מצות ספירת העומר מדאורייתא אלא מדרבנן, ועל כן אם ספר בבין השמשות יצא. וז"ל: "נראה דבספק חשיכה יכול לברך ואין צריך להמתין עד שיהא ודאי לילה כיון שהוא ספיקא דרבנן".

ומיהו, למעשה סופרים בזמן שהוא ודאי לילה, דהיינו 20 דקות, ויש מחמירים וממתניין 25 דקות, לאחר השקיעה. ועל כל פנים, אם בירך בזמן בין השמשות, בין אם ספר בברכה ובין אם ספר בלי ברכה, אינו חוזר לברך, אבל חוזר לספור כשהיה ודאי לילה בלי ברכה, ויכול להמשיך לספור בברכה בימים הבאים.

דעת הרמב"ם - ספירה בזה"ז דאורייתא

דעת הרמב"ם שספירת העומר בזמן הזה דאורייתא. וכך הוא כותב (פ"ז מהלכות תמידין ומוספין הל' כ"ב-כ"ה): "מצות עשה לספור שבע שבתות תמימות מיום הבאת העומר וכו' שכן ולא מנה בלילה מונה ביום ואין מונין אלא מעומד, ואם מנה מיושב יצא. מצוה זו על כל איש מישראל בכל מקום ובכל זמן, וצריך לברך בכל לילה 'בא"י אמ"ה אקב"ו על ספירת העומר' קודם שיספור, מנה ולא בירך יצא ואינו חוזר ומברך". נמצינו למדים בדעת הרמב"ם שספירת העומר בזמן הזה היא דאורייתא, והנפקא מינה שחייב לספור כשהיה ודאי בלילה, ואם ספר בבין השמשות לא יצא ידי חובה, וכנ"ל.

מצוה אחת או כל יום מצוה בפני עצמה

התורה מצוה לספור במשך שבע שבתות תמימות, שהם ארבעים ותשעה יום. הראשונים נחלקו האם מצוה זו היא מצוה אחת הכלולה מארבעים ותשעה חלקים, וכל יום מצטרף למצוה עד היום החמישים שאז תושלם (ולא עד בכלל) המצוה כולה, או שמא כל יום הוא מצוה בפני עצמה. דעת הבה"ג: כל המ"ט יום הוא מצוה אחת הכלולה ממ"ט חלקים. התוספות (שם בדף ס"ו ע"א בד"ה זכר) חולקים ולדעתם כל יום הוא מצוה בפני עצמה, וז"ל: "עוד פסק בהלכות גדולות שאם הפסיק יום אחד ולא ספר שוב אינו סופר משום דבעיא תמימות, ותימה גדולה הוא ולא יתכן". הנ"מ ביניהם היא, אם לא ספר יום אחד שלדעת הבה"ג, כיון שכל הספירות הן מצוה אחת, הפסיד. ולדעת התוספות כיון שכל יום הוא מצוה בפני

קול צופיך

מִן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

אמור - תשס"ג - מאת מִן הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

משנה, שבקרבן פסח כתוב 'איש לפי אוכלו', מכאן שמחשבים כמה יאכל אדם גדול וכמה יאכל קטן, כל אדם לפי כמות הבשר שהוא צורך – הרי שהתורה חישבה גם את הקטן למרות שאינו בר חיובא. ולפיכך בקרבן פסח שאני כי יש לימוד מיוחד, ואעפ"כ יש מאן ללמוד שמעשה קטן מועיל לענין תמימות, כי בלאו הכי י"א שאין צורך בתמימות וכל לילה מצוה בפני עצמה.

קרבן פסח שהיו אוכלים במצרים

קרבן פסח שהקריבו במצרים, היה שונה מקרבן פסח של דורות, שכן במצרים כל משפחה הקריבה קרבן אחד, ואילו בקרבנות פסח של דורות, צירפו הרבה משפחות על כל קרבן. דבר זה נלמד ממה שהתורה כותבת 'הוא ושכנו הקרוב אליו' ודרשו שאין הכוונה לשכן הגר בקרבת מקום מגוריו, אלא הכוונה למשפחה קרובה כגון בנו וכדומה. והטעם לכך הוא משום שהנשים העבריות במצרים היו יוצאות ללדת במדבר, ומניחות שם את הפעוטות, וחוזרות לעיר – והקב"ה שלח את המלאך גבריאל לתת לתוך פיהם את אצבעו, והיה נוזל לתוך פיהם דבש וחלב, ומזה היו חיים בריאים וקיימים (וזוהו שאמרו עוברים במעי אמם במעבר ים סוף 'זה קלי ואנוהו' שהיו מצביעים על המלאך גבריאל שזוהו שהחיה אותם בדבש וחלב), וכיון שהגיעו עם ישראל לדרגה גבוהה ביותר, שהיו קדושים וטהורים ביותר, וזכו וראו את השכינה בים סוף, וכדברי חז"ל ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל.

ולמעשה, קטן שספר מתחילה, והגדיל באמצע הספירה, יכול להמשיך לספור בברכה, ובתנאי שיהיו לו 'תמימות' (וענין בכה"ח תפ"ט ס"ק צ"ד שהביא, קטן שהגדיל וכן גר שנתגייר בתוך העומר אם יכולים לספור וכתב בענין קטן שהתחיל לספור עוד לפני שהגדיל היינו שכעת הוא ממשיך ולא מתחיל שדינו אחרת).

האם ה'דרבנן' מוציא את ה'דאורייתא'

הגמרא בברכות (דף מ"ח ע"א) מספרת על ינאי המלך שהרג את חכמי ישראל, ופעם ישב לסעוד הוא ועוד אנשים עמו, ולא היה ביניהם מי שיברך להם ברכת המזון כיון שהיו כולם עמי ארצות. ביקש ינאי המלך להזמין את רבי שמעון בן שטח (שהיה גיסו) שיבוא לברך להם, ולא מצאו אותו. ואמר לאשתו מי יכול לעזור לי להביא אדם שיברך לנו ברכת המזון. אמרה לו: תשבע שלא תזיק לו, נשבע והיא הסתירה את אחיה רבי שמעון בן שטח, ועתה אמרה לאחיה שיצא לברך. והושיב אותו בין המלך למלכה שהיא אחותו. ואמר לו: ראה כמה כבוד אני עושה לך. ענה לו רשב"ש: התורה שמכבדת אותי וכו'. אח"כ ביקשו ממנו שיברך ברכת המזון, אמר כיצד אומן ואומר ברוך שאכל ינאי וכו', נתנו לו עוד כוס של יין וברך. ואומר רש"י שם, סביר שינאי וחבריו אכלו כדי שביעה שחייבים לברך ברכת המזון מן התורה. עכ"ז, מי שחייב מדרבנן מוציא אחרים ידי חובה, וכן משמע מתוס' שם (וענין בשו"ע סי' קצ"ז סעי' ד', ולכה"ח ומש"ב שם).

מתי מברכים לאחרים ברכת המצוות וברכת הנהנין

בדין אדם שמוציא את השני ידי חובתו, יש הבדל אם זה ברכת הנהנין או ברכת המצוות. שבברכת הנהנין אין אדם מוציא את חברו ידי חובתו אלא אם כן נהנה עמהם, ואילו בברכת המצוות יכול להוציא את חברו בברכתו למרות שלא מתקן את אותה המצוה בפועל. ולפי זה כל ראש משפחה יכול לברך ברכת המזון בקול ולהוציא את המסובים ידי חובתם, ובתנאי שישמעו כל מלה ויתכוונו בה לצאת ידי חובתם, וכן המברך יכוון בכל מלה שמוציא

עצמה, אם כן גם אם דילג יום אחד, לא הפסיד את שאר הימים, וממשיך לספור כדרכו. ונפסק בשו"ע שאם הפסיד יממה אחת בלי ספירה, ממשיך לספור בשאר הימים בלי ברכה, והטעם הוא משום סב"ל, שהרי לדעת הבה"ג אינו יכול להמשיך לספור כלל. ומשמע מהתוס' שיכול, על כן פסק השו"ע מדין סב"ל שיספור בלי ברכה, אבל לספור חייב (שו"ע סי' תפ"ט סעי' ח').

אם מועיל לצאת בברכת אחר (בדאי ובספק)

מִן בַּעַל הַבֵּן אִישׁ ח'י כַּתֵּב: מִי שֶׁבִּרְכוּ לוֹ לֹא סָפֵק שֶׁהוּא דִּילֵג וְלֹא סָפֵר יוֹם אֶחָד, יִכּוֹל לִבְקֹשׁ מִהַחֲזוֹן אוֹ מִחֲבִירוֹ שִׁיכּוּן לְהוֹצִיאוֹ בִּבְרָכָתוֹ וְהוּא יִתְכּוּן לְצֵאתוֹ, וּבִכְה"ג מֵהֵנִי, אֲךָ הוּא לֹא יִבְרַךְ (וְעֵינִי לִכְה"ח וּלְמִשְׁבֵּי שֶׁם, וְעֵינִי לְאוֹרַח חַיִּים עֲמוּד ר"ט אוֹת י"א). וּבְעֵינֵי הַמְּסוּפֵק אִם בִּירַךְ, נִחְלָקוּ הַפּוֹסְקִים. לְדַעַת הֶרֶב מְבַרִּיִּסֵּק כְּמוֹ שְׂמוּבָא בַּהֲגָדָה שֶׁל פֶּסַח מִבֵּית הַלּוֹי (מְבַרִּיִּסֵּק) בַּעֲמוּד רַל"ה סַעִי א': אִם אָדָם שָׂכַח לְסוֹפֵר לֵילָה וְיוֹם, שֶׁלֹּא יִכּוֹל לִבְרַךְ, אֲלֵא יִסְפּוֹר בְּלִי בִּרְכָה. וְהוֹסִיף וַתֵּכֵן: "שִׁיכּוּן לְהוֹצִיא אֶחָד מִן הַקֹּהֶל בִּבְרָכָתוֹ וְכִהְיָ גִּוּנָא בְּרַ חִיּוּבָא הוּא מִדִּין עֲרִיבוּת דְּכָל יִשְׂרָאֵל עֲרִיבִין זֶה לָזֶה וְיִכּוֹל לִבְרַךְ". הֵינּוּ, הָאָדָם שֶׁלֹּא יָכַל לִבְרַךְ כִּי לְמַעֲשֶׂה הוּא לֹא בְּרַ חִיּוּבָא, וְאִין כָּאֵן דִּין עֲרִיבוּת. וְלַעֲוֹמֵת זֶה הַפְּרִיחַ (שֶׁם בִּסְ"ק ח' בִּד"ה נִשְׁאֵלֵת) לְאַחֵר שֶׁבִּתְחִילָה כָּתֵב כְּסִבְרַת הֶרֶב מְבַרִּיִּסֵּק, חֲזַר בּוֹ וַתֵּכֵן שֶׁזֶה לֹא מוֹעִיל, מֵאַחֵר וְהוּא לֹא בְּרַ חִיּוּבָא מִמֶּשׁ, אֲלֵא מִסְפֵּק אִינוּ יִכּוֹל לְהוֹצִיא יָדֵי חוּבָה אֶת הַחֵיִיב וְדֹא.

וְכַתֵּב הַבֵּא"ח (שֶׁם בַּעֲמוּד רַל"ה): "גַּם מִי שֶׁשָּׂכַח לְגַמְרֵי דְאַמְרִינִן יִסְפּוֹר בְּשֹׁאֵר הַיָּמִים בְּלֹא בִּרְכָה, טוֹב שִׁישְׁמַע הַבִּרְכָה שֶׁמִּבְרַךְ חֲבֵרוֹ לַעֲצֻמוֹ וַיֹּאמֶר שִׁיעֲשֶׂה כּוֹוֹנָה עֲלָיו לְפֻטְרוֹ. וְזֶה נִכּוֹן לְצֵאת יִדְ"ח רַל"ה דְּסִבְרִיא לִיה לֹא הַפְּסִיד הַבִּרְכָה, וְאִם לֹא נִזְדַּמֵּן לוֹ דְּבַר זֶה לְשִׁמוּעַ מִחֲבֵרוֹ טוֹב לְהִרְהוֹר הַבִּרְכָה בְּלִיבּוֹ, כֵּן נִ"ל בִּסְ"ד", עכ"ל.

מעלתה של ספירת העומר

מהדברים הנ"ל למדנו שעל פי חכמת הפשט, אם לא בירך יום אחד או הסתפק אם בירך או לא, יש לו תקנה לשמוע מחברו. ומיהו, מומלץ לאדם לשים אל לבו שלא יבא לידי זה, וידע שעל פי הקבלה מעלתה של מצות ספירת העומר גדולה ונשגבה ביותר, ויעשה לעצמו סימנים מיוחדים שיזכירו לו מדי לילה לספור בזמן, ויספור בשמחה ולא ידלג כלל. וכבר שיבח הרב בעל 'נהר מצרים' את המנהג הטוב שהנהיגו חכמי ספרד בקהילותיהם, שסופרים מדי בוקר בלי ברכה בשחרית את הספירה של אותו היום, וכך ניצלים מכל ספק, וגם מי שנאנס ולא בירך בלילה, יכול לספור ביום בלי ברכה, וימשיך לספור הלילה בברכה.

קטן שהגדיל בימי העומר (וכן גר שהתגייר)

נשאלה השאלה בענין קטן שלא היה בר חיובא בתחילת הספירה, ונעשה בר חיובא באמצע ימי הספירה, האם יכול לברך מהאמצע, או שמא כיון שבתחילה לא היה בר חיובא, הרי שחסר באותה שנה ב'תמימות', ולא יוכל לספור בברכה, או שמא אמרינן שכיון שהתחיל בקטנות בברכה, יכול להמשיך ולא חסר ב'תמימות' (אותו נדון ניתן לשאול לגבי גר שהתגייר באמצע ימי העומר). מקור דין זה בגמרא (פסחים צ"ג ע"א), ומובא ברמב"ם (פ"ה מה' קרבן פסח ה"ז), וז"ל: "גר שנתגייר בין פסח ראשון לפסח שני, וכן קטן שהגדיל בין שני פסחים, חייבין לעשות פסח שני, ואם שחטו עליו בראשון פטור". שואל על כך הכסף משנה, והרי קטן לאו בר חיובא כלל, ומתוך בשם מהר"י קורקוס שכיון שהתורה רתה את הקטן וצירפה אותו לשחיטת קרבן פסח, הרי שיש לו זיקה לאותו החיוב. ומבואר בלחם

קול צופיך

מִרְנָה לַצִּיּוֹן הַרְה"ג הַמַּקּוּבֵּל הָא-לֵקִי
הַרְבֵּי מִרְדְּכִי אֱלִיהוֹ זִצְק"ל

אמור - תשס"ג - מאת מִרְנָה לַצִּיּוֹן הַרְה"ג הַמַּקּוּבֵּל הָא-לֵקִי זִצְק"ל

בסוכה' כאשר היה מיסב לאכול סעודה במהלך היום, שהרי ישב שם כל הזמן, ושמה ברכתו לבטלה. שנה אחת הייתי אצלו ושח לי את ספקו, ואמרתי לו שיש לזאת מחוץ לסוכה לזמן מה, ואחרי כן ישוב ואכל ויברך על סעודתו לישב בסוכה כדן – ואמר לי שאופן זה גורם לברכה שאינה צריכה.

מעלת השינה בסוכה

מִרְנָה לַצִּיּוֹן אִישׁ חִי' כָּתַב שְׁשִׁינָה בְּסוּכָה חֲמוּרָה יוֹתֵר מֵאֲכִילָה, שֶׁכֵּן אֲכִילַת עֲרָאִי לֹא מַחֲיִיבֵת בְּסוּכָה, וְאִילוּ שְׁנֵת עֲרָאִי מַחֲיִיבֵת סוּכָה. וְעַל כֵּן שְׁבָהוּשֶׁנָּה רַבָּא שְׁנֵשְׂאֵרִים עָרִים כָּל הַלֵּילָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, צָרִיכִים לְהִזְהֵר שֶׁלֹּא לְהִרְדֵּם בְּמֵהֶלֶךְ הַלֵּילָה, וְאִם נִרְדָּם, צָרִיכִים שֶׁכֵּנוּ לְהַעֲבִירָם כִּי הַדָּבָר חֲמוּר מְאֹד (עֵינֵן בְּא"ח פֶּרֶשֶׁת הַאֲזִינוּ אוֹת ה' וְאוֹת ח').

הטלת ציציות בשמיכה, במעיל ובצעיף

הַשְּׂמִיכָה שֶׁמִּתְכַּסֶּה בָּהּ בֵּעֵת שְׁנֵתוֹ הִיא כְּסוּת גְּמוּרָה, וְאִם הִיא מְרֻבֶּעֶת חַיִּיבֵת בְּצִיצִית, אִם מִתְכַּסֶּה בָּהּ בְּיוֹם. וְלִמְעֵשָׂה, אִם הַשְּׂמִיכָה עֲשׂוּיָה מִצִּמְרָא גָּפֶן, אוֹ מִמִּלּוֹי שֶׁלֹּה הוּא סִינְטֵטִי אוֹ מְנוּצוֹת וְכְדוּמָה, אִינֶה מִתְחַיִּיבֵת בְּצִיצִית מִהֲתוּרָה וְאִין בָּהּ שׁוּם חֲשֵׁשׁ. אֲבָל אִם הַשְּׂמִיכָה עֲשׂוּיָה מִצִּמְרָא רַחֲלִים, לְדַעַת הֵבֵן אִישׁ חִי יֵשׁ לְחֹשׁוֹשׁ לְחִיּוּב צִיצִית, וְעַל כֵּן יֵשׁ לְעַגֵּל אֶת אַחַת הַכְּנָפּוֹת (כְּדֶרֶךְ שְׁעוּשִׁים הַרְבֵּנִים בְּמַעֲלֵל הָאֲרוֹךְ שֶׁלֹּהֶם שִׁישׁ בּוֹ פֶּתַח מִהֲמוֹתֵינִים וְלִמְטָה). כְּמוֹ כֵּן, חִיּוּב צִיצִית הוּא דוֹקָא בְּאֹפֶן שֶׁאַרְבַּעַת הַכְּנָפּוֹת הֵם שְׁתֵּים לִפְנֵי וְשְׁתֵּים אַחֲרָיו, אֲבָל כֹּאשֶׁר כּוֹלֵם מִלְּפָנֵינוּ אִין חַיִּיבִים בְּצִיצִית, וְלֹא חַיִּיבִים לְעַגֵּל אֶת הַמַּעֲלֵל אִם הוּא תְּפוּר כֶּךָ. גַּם בְּצַעֲיֵף יֵשׁ לְחֹשׁוֹשׁ לְחִיּוּב הַטִּלַּת צִיצִית בְּאַרְבַּעַת כְּנָפָיו כֹּאשֶׁר יֵשׁ בּוֹ שִׁיעוּר צִיצִית וְהוּא עֲשׂוּי מִצִּמְרָא רַחֲלִים (עֵינֵן בְּא"ח לֶךְ לֶךְ אוֹתוֹת טו, טז, יז).

אילו ירמיה הנביא היה כמו הבא"ח

מִרְנָה לַצִּיּוֹן אִישׁ חִי' זִיעִי"א הִיָּה חֲשׁוֹב מְאֹד וְנִכְבָּד בְּכָל הָעוֹלָם כּוֹלּוֹ, וּבִפְרָט בְּעִירוֹ וּבִקְהִילָתוֹ, וְהוּי שׁוֹמְעִים לְהַלְכוּתוֹ כְּמִי שְׁנֵתוֹ מְסִינִי מִמֶּשׁ. וְחֲכָמִי בְּגֵדָה הָיוּ אוֹמְרִים אִילוּ שְׁמַעוּ אֲנִשִּׁי דוֹר הַחֹרֶבֶן לִירְמִיָּהוּ הַנְּבִיא כְּמוֹ שְׁמַעוּ חֲכָמִי בְּגֵדָה לְמִרְנָה הַבְּא"ח, הִיָּה נִמְנַע הַחֹרֶבֶן וְעַם יִשְׂרָאֵל הָיוּ יוֹשְׁבִים לְבִטָּח בְּאַרְצָם. פֶּעַם אָמַר ה' הֵבֵן אִישׁ חִי' בְּדַרְשָׁתוֹ בְּשַׁבָּת שְׁחִיבִים לְלִבּוֹשׁ טָלִית קֶטַן הַעֲשׂוּי מִצִּמְרָא רַחֲלִים, כִּי כֵן סוֹבֵר מִרְנָה בְּסִי' ט' שֶׁזֶה מִהֲתוּרָה, וְאִילוּ שָׂאֵר בְּגָדִים שְׂאִינִם צִמְרָא רַחֲלִים אוֹ פֶּשֶׁת חִיּוּבֵם רַק מִדְּרַבָּנָן, וְרַמְבַּ"ם שֶׁם חוֹלֵק וְסוֹבֵר שֶׁכָּל הַבְּגָדִים חִיּוּבֵם מִהֲתוּרָה. וּמִיִּיד בְּמוֹצָאֵי שְׁבֵת דְּרָשׁוּ הַיְּהוּדִים מִבְּעַלֵּי הַחֲנוּטִים שְׁמוֹכִים דְּבָרֵי קְדוּשָׁה לְפָתוּחַ אֶת חֲנוּטֵיהֶם וְיִרְקָנוּ אֶת כָּל מִדְּפֵי טָלִיתוֹת הַצִּמְרָא. כְּמוֹ כֵּן, פֶּעַם הָרָא לִבְנֵי אִישׁ חִי' אֶת הַסִּידוֹר "חֻקֵּת עוֹלָם" שֶׁעַל כָּל הַזְכָּרַת הַשֵּׁם הַדְּפִיסוֹ שִׁילּוּב שֶׁל הוֹי"ה עִם אֲדֻנּוּיָּהּ, וְהַתְּפַעֵל מִזֶּה וְשִׁיבָה אוֹתוֹ. אֲךָ יָצָא הַדָּבָר מִפִּי, וְכִבֵּר 'עֲטוּ' יְהוּדִי בְּגֵדָה עַל הַחֲנוּט שֶׁמִּכָּרָה אֶת הַסִּידוֹר הַזֶּה. רָאָה בֶּעַל הַחֲנוּט אֶת הַבִּיקוּשׁ הָעֵצוּם, וְהַפְקִיעַ אֶת הַמַּחֲרִי שֶׁל הַסִּידוֹר מְאֹד. הִלְכוּ לִבְנֵי אִישׁ חִי' לְהַתְּלוֹן בְּפָנָיו עַל הַדָּבָר, וְקָרָא ה' הֵבֵן אִישׁ חִי' לְבַעַל הַחֲנוּט לְבּוֹא אֵלָיו, וְאָמַר לוֹ שְׁעָלִי לְשֹׁלֵם לוֹ חֲצִי מִרוּחוֹי שֶׁכֵּן בְּזִכְרוֹת דְּבָרָיו עֲשֵׂה אֶת כָּל הָרוּחַ הַגָּדוֹל הַזֶּה – אָמַר לוֹ 'הֵבֵן אִישׁ חִי' שֶׁהוּא מוֹתֵר לוֹ עַל תְּבִיעָתוֹ, אֲבָל עָלִיו לְהוֹרִיד מִיִּיד אֶת הַמַּחֲרִי וְלִמְכּוֹר אֶת הַסִּידוֹר בְּמַחֲרִי הַשּׁוּוֹה לְכָל נֶפֶשׁ.

אונאת ממון ואונאת דברים

אֶחָד הָאִיסוּרוֹת הַחֲמוּרִים בְּעֵינֵינוּ מִמוֹנוֹת הוּא אִיסוּר אוֹנָא. וְהִנֵּה יֵשׁ דִּין אוֹנָא בְּמִמּוֹן, וְיֵשׁ דִּין אוֹנָא בְּדָבָרִים. אוֹנָא בְּמִמּוֹן חֲמוּרָה

מִפִּי לְהוֹצִיא אֶת הַמְּסוּבִים יְדֵי חוֹבָתָם. וּמִיָּהוּ, כִּיּוֹן שֶׁקֶשָׁה הַדָּבָר לְהִתְרַכֵּז וּלְכוּוֹן בְּכָל מְלָכָה, עַל כֵּן נִהְיָ שֶׁכָּל אֶחָד מִבֶּרֶךְ לְעַצְמוֹ בְּרַכַּת הַמְּזוּן. וְאִם בְּרַכַּת הַנְּהִינֵן הִיא גַּם בְּרַכַּת הַמַּצּוֹת יָכוֹל לְבָרֵךְ לְאַחֲרֵים, וּמִשּׁוֹם כֶּךָ בְּקִידוּשׁ שֶׁל שַׁבָּת, לֹא כָּל אֶחָד מִהַמְּסוּבִים מְקַדֵּשׁ עַל הֵינֵן, אֲלָא יוֹצֵאִים יְדֵי חוֹבָתָם בְּבִרְכָתוֹ שֶׁל הַמַּקְדֵּשׁ לְמִרוֹת שֶׁזֶה בְּרַכַּת הַנְּהִינֵן, כִּיּוֹן שֶׁבְּרַכָּה זֹאת הִיא מִצּוֹת הַיּוֹם, וּבְבִרְכַּת הַמַּצּוֹת מִהֵנִי.

קביעות סעודה בשבת על מינים שונים

בְּשַׁבָּת אַחֲרֵי הַתְּפִלָּה אִין הִיתֵר לְאָכּוֹל אוֹ לְשִׁתּוֹת אֲלָא אִם כֵּן מְקַדְּשִׁים עַל הֵינֵן, וְכִיּוֹן שְׂאִין קִידוּשׁ בְּמִקּוֹם סְעוּדָה, חַיִּיבִים לְקַבּוֹעַ סְעוּדָה. יֵשׁ כְּמָה דְּרָגוֹת בְּקִבְעוֹת סְעוּדָה בְּשַׁבָּת: א. פֶּת. ב. מִינֵי מִזּוֹנוֹת. ג. מִינֵי פִירוֹת מִשְׁבַּעַת הַמִּינִים. ד. רְבִיעִית יִין. לְדוּגְמָה, אִם רוֹצֵה לְאָכּוֹל בְּשַׁבָּת מִפִּירוֹת שְׁבַעַת הַמִּינִים, וְאִין לוֹ פֶּת אוֹ מִזּוֹנוֹת, חַיִּיב לְקַדֵּשׁ עַל הֵינֵן וּלְשִׁתּוֹת מִמֶּנּוּ רְבִיעִית, וְאִזּוֹ יָכוֹל לְאָכּוֹל פִּירוֹת שְׁבַעַת הַמִּינִים, וְכֹה יָצָא יְדֵי חוֹבַת קִידוּשׁ הַיּוֹם. וְאִם אִין לְאִדָם פִּירוֹת שְׁבַעַת הַמִּינִים וְרוֹצֵה לְשִׁתּוֹת כּוֹס קָפָה עִם חֶלֶב, הוּא חַיִּיב לְשִׁתּוֹת רְבִיעִית מִכּוֹס שֶׁל קִידוּשׁ, וּלְקַבּוֹעַ סְעוּדָה עַל עוֹד רְבִיעִית יִין, וְרַק אַחֲרֵי כֶּךָ יוֹכֵל לְשִׁתּוֹת כּוֹס קָפָה עִם חֶלֶב, גַּם אִם לֹא אוֹכֵל מִזּוֹנוֹת אוֹ לֹא אוֹכֵל מִפִּירוֹת שְׁבַעַת הַמִּינִים. וְיִדְוַעָה דַּעַתוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן מוֹיִלְנָא שְׂאִין לַעֲשׂוֹת קִידוּשׁ בְּשַׁבָּת וּלְאָכּוֹל מִינֵי מִזּוֹנוֹת בְּלִבָּד, אֲלָא יֵשׁ לְקַבּוֹעַ סְעוּדָה עַל פֶּת דּוֹקָא, וְהַנְּהִינֵן כְּדַעַתוֹ לֹא טוֹעֵמִים מִכִּיּוּבּוֹדִים שְׂמִינִיָּים בִּ'קִידוּשׁ' שְׁעוּשִׁים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בְּשַׁבָּת בְּבוֹקֵר (וְעֵינֵן סִי רַע"ג סֵעִי ה' לְמַשׁ"ב וְלַחֲנִי"ח שֶׁם).

קביעות סעודה על מזונות

יְדוּעָה הַהִלְכָה, שְׂאִם אָדָם קוֹבַע סְעוּדָה עַל מִזּוֹנוֹת אֲפוּיִים כְּגוֹן עוֹגוֹת אוֹ עוֹגִיּוֹת וְכִד' וְאוֹכֵל מֵהֶם 240 גֵרָם, מִבֶּרֶךְ לְפָנֵיהֶם 'הַמּוֹצֵא' וּמִבֶּרֶךְ אַחֲרֵיהֶם בְּרַכַּת הַמְּזוּן. וּמִיָּהוּ עַל אֲטֵרִיּוֹת וְכְדוּמָה שְׁדֶרֶךְ הַכְּנֶסֶת הוּא עֲי"י בְּבִישׁוֹל בְּנוֹזִלִים בְּלִבָּד, אִינוּ מִבֶּרֶךְ בְּרַכַּת הַמְּזוּן אַחֲרֵיהֶם לְמִרוֹת שֶׁקֶבַע עֲלֵיהֶם סְעוּדָה וְאִכֵּל מֵהֶם כְּמוֹת גְּדוּלָה (וְדַעַת הַחִיד"א שְׂאִין לְאָכּוֹל מֵהֶם אֲלָא בְּאַמְצַע סְעוּדָה, אֲבָל לְהַלְכָה אִין נוֹהֲגִים כֵּן). וּבְהַקְשֶׁר זֶה אִנִּי רִגִּיל לִוְרֵם שֶׁצָּרִיךְ לְהִזְהֵר שֶׁלֹּא לְאָכּוֹל 240 גֵרָם קוֹגֵל שֶׁלֹּא בְּתוֹךְ הַסְעוּדָה, כִּיּוֹן שֶׁזֶה נִכְנָסִים לְמַחְלּוֹקַת גְּדוּלָה בֵּין הַפּוֹסְקִים אִם עַל קוֹגֵל מִבְּרִכִּים בְּרַכַּת הַמְּזוּן, כִּיּוֹן שֶׁאַחֲרֵי בִישׁוֹל הָאֲטֵרִיּוֹת הוּא נֶאֱפָה בְּתִנּוּר.

בְּחַג סוּכוֹת נִצְטוּנוּ לְשַׁבָּת בְּסוּכָה וְלִנְהוּג בָּהּ כְּבִדְרִית הַקְּבַע, וְעַל כֵּן אִין לִישׁוֹן אֲפִילוּ שְׁנֵת עֲרָאִי מִחוּץ לְסוּכָה, וְאִין לְקַבּוֹעַ סְעוּדָה מִחוּצָה לָהּ. וּמַעֲיָקֵר הַדִּין, לֹא חַיִּיבִים לְאָכּוֹל בְּסוּכָה אֲלָא אִם כֵּן אוֹכֵלִים כְּבִיצָה פֶּת. וְדַעַת הַחִיד"א שְׁקִבְעוֹת סְעוּדָה עַל אֲטֵרִיּוֹת מַחֲיִיבֵת סוּכָה לְמִרוֹת שֶׁזֶה מַעֲשֵׂה קִדְרָה. וְהִנֵּה, הַנְּהִינֵן כְּדַעַת הַרְמַב"ם וְכַדַּעַת הַגְּר"א, מְבָרְכִים לִישׁב בְּסוּכָה לְמִרוֹת שֶׁלֹּא אוֹכֵלִים וְלֹא שׁוֹתִים בָּהּ כָּלֵל, וּבְלִבָּד שִׁישֵׁב בָּהּ, וְי"א אֲפִי עוֹמֵד בָּהּ. יֵשׁ הַנְּהִינֵן לְבָרֵךְ רַק עַל אֲכִילַת מִזּוֹנוֹת אוֹ עַל שְׁתִּיַּת רְבִיעִית יִין. וְהַסְפָּרָדִים נִהְיָ לְבָרֵךְ לִישׁב בְּסוּכָה עַל אֲכִילַת פֶּת בְּלִבָּד. וְכִשְׁמִבְרִכִּים עַל הַלֶּחֶם, יָכוֹן שְׁבִזָּה פּוֹטֵר אֶת כָּל מֶה שִׁיבְרָךְ עַל פֶּעַם הַבָּאָה שִׁיאֲכֵל לֶחֶם (וְלֹא יֵאמַר עַד הַסְעוּדָה הַבָּאָה, שֶׁלְּפַעֲמִים לֹא אוֹכֵל אַחֲרֵי כֵּן לֶחֶם).

יושב כל היום בסוכה אם מברך לישב בסוכה בסעודה

חֲכָם צְדָקָה הִזְקֵן זִצְ"ל הִיָּה רִגִּיל לְקַבּוֹעַ אֶת מַגּוּרָיו בְּסוּכָה וְהַחֲמִיר בְּזֶה מְאֹד, וְעַל כֵּן הִיָּה יוֹשֵׁב שֶׁם כָּל הַיּוֹם עַד חֲצִי שַׁעַת לְפָנֵי הַשְּׁקִיעָה, וְאִזּוֹ הוֹלֵךְ לְהַתְּפַלֵּל מִנְחָה. מִנְּהַג זֶה עוֹרֵר אֲצִלּוֹ סִפֵּק הָאִם יִבְרַךְ 'לִישֵׁב

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הַרְבֵּי מִרְדְּכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

אמור - תשס"ג - מאת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מִרְדְּכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

על כוס יין, יאמר בשכמל"ו ויבקש מחבירו שיברך ויוציאנו ידי חובה (עיין ר"פ חלק ד' סימן ו').

ברכה על קוניאק

יש מי שאומר שעל קוניאק מברך בורא פרי הגפן כי מקורו הגפן, אבל להלכה ברכתו שהכל. אם טעה וברך "הגפן" על הקוניאק: דעת הרב פראנק ע"ה (בספרו 'הר צבי'): בדיעבד יצא יד"ח. אבל אחרים חולקים עליו וטעמם כיון שאין כל קוניאק נעשה מיין, שלעיתים הוא מיוצר מחומרים כימיים, וכן נשתנה ופקע ממנו שם יין.

ברכה על בירה

הברכה על שיכר או בירה היא שהכל. אך קדמו להלכה זו מחלוקות רבות מהי הברכה הראויה להם. יש אומרים: כיון שהבירה נעשית מחטים בשיעור כמה כזיתים, יברך מזונות או המוציא. אומרים התוס': לא מצינו שמברכים על משקה מזונות (עיין תוס' ברכות דף ל"ח ע"א). אבל להלכה אנו נוהגים לברך על בירה שהכל.

ברכה על סוכר

כמו כן ישנה מחלוקת בפוסקים מהי הברכה על הסוכר. וכותב הרמב"ם: "הקנים המתוקים שסוחטים אותם ומבשלים מימיהם עד שיקפא וידמה למלח, כל הגאונים אומרים מברך עליו בורא פרי האדמה, ומקצתם אמרו בורא פרי העץ. וכן אמרו המוצץ אותם קנים מברך עליו בורא פרי האדמה. ואני אומר שאין זה פרי ואין מברכים עליו אלא שהכל שלא יהיה אלא דבש אלו הקנים שנשתנה על ידי האור, גדול מדבש תמרים שלא נשתנה על ידי האור ומברכים עליו שהכל" (רמב"ם ברכות פרק ח' הלכה ה').

קדימה בברכות

אומר בעל הבא"ח ע"ה: אם מונחים לפניו פרי שברכתו עץ, ודבר שברכתו אדמה ומים, יברך בתחילה עץ, לאחר מכן אדמה, ואח"כ שהכל על המים. אבל אם מונחים לפניו עץ, אדמה, וסוכריה או סוכר יברך בתחילה שהכל על הסוכריה, כי על הסוכר יש מחלוקת אם ברכתו העץ או האדמה, ובין כך או כך יצא ידי חובה. אבל יש מי שאומר שברכתו שהכל כיון שנשתנה מראהו, ועל כן יקדים לברך ויברך שהכל (עיין בא"ח פנחס אות ט"ז).

לקיים מילי דאבות

כתוב "האי מאן דבעי למיהווי חסידא לקיים מילי דאבות ואיכא דאמרי מילי דברכות" (ב"ק ל' ע"א). מילי דאבות הכוונה לפרקי אבות ולימוד מוסר שהוא חשוב עד מאד. דרך ארץ קדמה לתורה, ואדם שיש בו תורה וחכמה אך אין בו דרך ארץ הוא גורם לחילול ה'. ואמנם מוסר לא כתוב במפורש בשו"ע, אבל רוב פרקי אבות מוזכרים ברמב"ם בהלכות דעות, וכתב עוד את שמונה פרקים כהקדמה למסכת אבות.

בתחילת פרקי אבות כתוב "משה קיבל תורה מסיני" וכו' נשאלת השאלה מדוע התחיל כך? אומר רבנו עובדיה מברטנורא משם הרמב"ם ללמדנו שגם את המוסר שבפרקי אבות משה קיבל מסיני ומסרה לשרשרת הדורות.

אבל ניתנת להשבון – אבל אונאת דברים חמורה הרבה יותר שכן אדם שאונה את חברו לא יכול להשיב את דבריו, עד שיפייסנו ביותר. פעם אמר חכם דרך משל, למאלף של אריות שהעליב את האריה ואמר לו שפיו סרוח (משום שנשאר בו בשר בין שיניו תדיר). אמר האריה לאדונו שיחתוך ברגלו ויחבוש לו את פצעו, ולאחר כמה ימים נתרפאה רגלו של האריה ולא נשאר כל סימן. אמר האריה לאדונו: על שפצעת אותי נתרפאתי מיד, אבל על דברים שפי סרוח אין לך תקנה ואיני מוחל. כך אדם צריך לשמור ביותר שלא לפצוע את חברו בגוף, וביותר שלא לפצוע בו בדיבורו שעל זה אין תקנה.

קשה לכעוס ונח לרצות

במסכת אבות מובא שיש ארבע מדות באדם בעניין הכעס, וז"ל (אבות פ"ה משנה יא) "ארבע מדות בדעות, נוח לכעוס ונוח לרצות יצא שכרו בהפסדו - קשה לכעוס וקשה לרצות יצא הפסדו בשכרו - קשה לכעוס ונוח לרצות חסיד - נוח לכעוס וקשה לרצות רשע". שמה יאמר אדם שאין לו לחשוש מפניו של מי שקשה לכעוס, כי לכל היותר אם הוא מכעיס אותו, הרי שילך לפייסו לכשתתקרב דעתו – טעות חמורה בידו, כי צריך לקחת בחשבון שאולי הוא לא יסלח לו וישמור עליו קפידה וכעס. וצריך אדם לקנות לעצמו את המידה הטובה שיהיה קשה לכעוס ונוח לרצות. מדת הריצוי היא מדה שמאפיינת את עם ישראל, עד כדי כך שחז"ל אומרים שהגעונים לא מבני ישראל המה, כיון שלא רצו לסלוח. ומיהו, יש מקרים שאדם יכול להקפיד על חברו, וגם אז יעשה זאת רק כלפי חוץ. וכך כותב מרן בהלכות יום הכיפורים (סי' תר"ו), שאם אדם ביזה את חברו ביותר, והלך לפייסו, צריך לסלוח לו. אך אם שוב ביזהו ופייסו, ושוב ביזהו ובא לפייסו, יכול האדם המבוזה שלא לרצות לסלוח לו, כיון שבכך הוא מחנכו, ולשם חינוך מותר. ועוד צריך האדם להזהר מאוד ממוצא פיו ולקיים כל מה שאומר, ועל זה אמר שלמה המלך ע"ה "שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו".

התכוון ליום בעומר אך אמר יום אחר

אם בירך העומר על דעת לספור ארבעה ימים, ולאחר שבירך נזכר שצריך לספור חמשה ואמר חמשה - דעת הרמב"ם כיון שכשאמר את הברכה התכוון למספר היום הלא נכון, אף על פי שבפועל אמר יום הנכון, לא יצא ידי חובה.

והלכה זו נלמדת מהלכות ברכות, וז"ל הרמב"ם (פ"ח מהלכות ברכות הלכות י'), (יא): "לקח כוס של שכר בידו והתחיל הברכה על מנת לומר שהכל, ואמר בורא פרי הגפן, יצא ידי חובה. וכן היו לפניו פירות הארץ והתחיל הברכה על מנת לומר בורא פרי האדמה וטעה ואמר בורא פרי העץ, יצא. וכן אם היה לפניו תבשיל של דגן ופתח על דעת לומר בורא מיני מזונות, וטעה ואמר המוציא, יצא, מפני שבעת שהזכיר שם ומלכות שהם עיקר הברכה נתכוון לברכה הראויה".

אומר הראב"ד: "כל מה שכתב באלו העניינים הכל הבל, שאין הולכים אלא לאחר הפירוט שמוציא מפיו". דהיינו, אין כל חשיבות למחשבתו של האדם, אלא על מה שמוציא מפיו.

להלכה, למרות שהרמב"ם אומר שאם כיון בספירה ליום מסוים (והוא הנכון) ואמר יום אחר (לא נכון), יצא יד"ח, אנו פוסקים מתוך ספק שלענין הספירה יספור שנית בלי ברכה, ולענין הטועה בברכה

קול צופיך

מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג הַמְּקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הַרְבֵּי מִרְדְּכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

אמור - תשס"ג - מאת מִן הָרֹאשׁוֹן לְצִיּוֹן הָרֶה"ג מִרְדְּכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

הרב בעל הבא"ח (תלמידו של הרב 'זבחי צדק') כתב: "יש מקומות שנהגו לא לחדש שום מלבוש חדש שראוי לברך עליו שהחיינו בין פסח לל"ג בעומר, וכן המנהג פה עירנו. אבל שהחיינו על הפירות נוהגים לברך. וראיתי אחרים נהגו בימי העומר עד ל"ג בעומר לא עושים כלים חדשים ובגדים חדשים, וודאי לא נהגו בזה איסור ואין לחוש לזה" (עיין להגדה 'אורח חיים' סעי' כ').

והמשיך הרב בא"ח וכתב: "ונראה לי דבתוך המועד אע"פ שהתחיל לספור העומר מותר ללבוש בגד חדש ולברך עליו שהחיינו". כיון שכל החומרות של העומר מתחילות רק לאחר המועד.

באחת הפעמים בביקורינו אצל האדמו"ר מחב"ד זיע"א אמרנו לו שאנו נוהגים להקל לברך שהחיינו בעומר, ואמר לנו האדמו"ר סברא נכונה היא שבל"ג בעומר ניתן לברך שהחיינו, וכל החסידים שהיו נוכחים שם הלכו מיד וקנו פירות חדשים ובירכו שהחיינו בל"ג בעומר.

מעיקר הדין הרואה פרי חדש מברך עליו שהחיינו. אבל נהגו לברך שהחיינו רק כשאוכלים. ויש שנהגו לברך שהחיינו לפני הפרי ואח"כ בורא פרי העץ.

ברכה שהחיינו על ריח

בא"ח על ריח אין מברכים שהחיינו, כיון שבעת ההרחח הוא מיד מתעכל, והוא כאוכל שהתעכל.

האם אשה יכולה להסתפר בימי העומר ?

אומר הרב בא"ח (רב פעלים שם): מה הדין אם מותר לנשים להסתפר בעומר? דהיינו, האם ישנו קשר של הספירה עם התספורת. ועונה: ענין התיקון הנעשה על ידי ספירת העומר בפני עצמו, וענין השערות בפני עצמו, ועל כן הגם שאין מצות הספירה שייך בנשים ואין סופרים כלל, עכ"ז גם הם צריכות לשמור אזהרה של גילוח השערות שלהם, ואפילו שדבר זה אינו מתפרש בדברי האר"י אבל זה כלל גדול בדיניו שלא נתפרש בהדיא, ושב ואל תעשה עדיף". דהיינו גם הנשים אסורות בתספורת עד ל"ג בעומר (עיין בר"פ סוד ישרים א').

אבל אשה שלא הסתפרה לפני חג הפסח ושערותיה יוצאות טפח מראשה, מותרת בתספורת בעומר כדי שלא יהא שיער באשה ערוה.

אם הזמין אורחות לביתו הן צריכות לנהוג בדרך ארץ ולבוא בלבוש צנוע, שאם לא כן אסור לברך מולן, והמברך מול אשה שאינה צנועה בלבושה, ברכתו לבטלה.

והר"ן אומר כל מי שמברך מול אשה שלא מכסה את הראש כדון, בא לידי עניות. ויש להזהר בזה עד מאד (עיין נדרים דף ז' ע"ב ד"ה שבכל מקום).

פסח שני

אומר הרב חיד"א: אנו היינו טמאים בפסח ראשון ולא היה לנו בית המקדש, ולכשיבנה בין פסח ראשון לשני, האם מכיון שהיינו טמאים נקריב פסח שני או מכיון שלא היה לנו ביהמ"ק אנו אנוסים ופטורים ? ועונה, כשיבוא המשיח יבואו עימו משה ואהרן ואנו נשאל אותם מה הדין (עיין יוסף אומץ סימן ו').

יש מוסר שנאמר באופן מילולי בפה, ויש מוסר של תייסרנו אימו. כתוב במשלי "תחת גערה למבין מהכות כסיל מאה" – גערה למבין פועלת את פעולתה יותר ממה שמכים את הכסיל מאה פעמים. וכתוב "אם תכתוש את האויל במכתש בתוך הריפות בעלי לא תסור ממנו איולתו" – ומה שיועיל לו זה רק אם ילמד מוסר ותורה.

בחוק לישראל היה בהתחלה תורה נביאים כתובים משנה וגמרא ואח"כ הוסיפו גם קטעי זהר.

הרב חיד"א ע"ה הוסיף רמב"ם ומוסר וקרא להם בשם "יוסף לחוק", וקטעי המוסר המופיעים שם הם לקט מכל ספרי המוסר. ואם אין לאדם זמן לקרא ספרי מוסר יקרא את המוסר שבחוק לישראל.

וכשקורא את הרמב"ם בחוק לישראל אין לפסוק ממנו הלכה כיון שנושאי הכלים כס"מ לח"מ מגדל עוז הגה"מ אינם נמצאים שם על הדף, וכן אין את השו"ע שם.

לקיים מילי דברכות

כתוב ברמב"ם (פ"ח הי"ב): "כל הברכות אם נסתפק לו בהם אם בירך או לא בירך אינו חוזר ומברך לא בתחילה ולא בסוף לא יברך חוץ מברכת המזון שאם אכל ושבע ונסתפק לו חייב לחזור מפני שזה מדברי תורה".

דהיינו, כל הברכות, ברכה ראשונה ואחרונה הם מתקנת חכמים. ולא יאמר אדם כיון שחז"ל תיקנו אין לזה חשיבות, כי הקב"ה מדקדק עם חסידיו כחוט השערה, כלומר כשהחכמים אומרים הלכה והאדם אינו שומע בקולם, ה' מדקדק עם אותו אדם כחוט השערה.

בליל שבועות נוהגים לקרא את האידרא ושם מובא על ירבעם בן נבט שהיה מקטיר לע"ז, וה' לא עשה לו מאומה, וכשבא עידו הנביא להוכיחו ורצה ירבעם להכותו, מיד התייבשה ידו. מכאן שהקב"ה חס על כבוד שליחיו, התלמידי חכמים יותר מאשר שחס על כבודו.

ולכן צריך כל אדם ללמוד הלכות ברכות כדבעי. הוציאו פעם חוברת "הלכות ברכות הנהנין בכיס" לידע מה יעשה האדם וכיצד ינהג וטוב שיהא מונח אצלו תדיר.

ולא יזלזל אדם ויאמר כמו שאומרים עמי הארצות על הכל יש לברך "שהכל" ובכך פוטרם עצמם ואינם עוסקים בהלכות ברכות. לדעת הפוסקים אדם שאינו יודע את הברכה על פרי מסוים וכדו', לא יאכלנו. ורק בדיעבד אם אין ברירה אומרים אם בירך שהכל יצא.

ברכת שהחיינו בימי העומר

ביבחי צדק' החדשות מובאת שאלה (בסי' קי"ט עמוד רי"ט): האם יכולים לברך ברכת שהחיינו בימי העומר ?

תשובה: ברכת שהחיינו יכולים לברך בימות העומר, כמו שכתב הרב מאמר מרדכי, וכן מנהגו פה בגדד. ומעשים בכל יום שמברכים שהחיינו בימי העומר ואין פוצה פה ואין מצפצף, אבל בימות בין במצרים אין אומרים שהחיינו, כי מרן כתב טוב להזהר מלומר שהחיינו בין המצרים (י"א שבשבת בימי בין המצרים מותר לברך שהחיינו, אך דעת מרן להחמיר בזה).

קול צופיך

מִרְנַן הָרָאשׁוֹן לַצִּיּוֹן הִרְהָ"ג הַמְקוּבֵּל הָא-לֵקִי
הֶרֶב מִרְדְּכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

אִמּוֹר - תִּשְׁס"ג - מֵאֵת מִרְנַן הָרָאשׁוֹן לַצִּיּוֹן הִרְהָ"ג מִרְדְּכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

אֲךָ אֲנִי אוֹמְרִים שֶׁנִּקְרִיב פֶּסַח שְׁנֵי כְּמוֹ דִּין קֶטַן שֶׁהִגְדִּיל שְׁחִיב בִּפְסַח שְׁנֵי.
פֶּסַח שְׁנֵי מִלְמַד אֶת הָאָדָם מוֹסֵר, שְׁאֵע"פ שֶׁנִּכְשַׁל יֵשׁ לוֹ תִּקְנָה, וְאִם לֹא הִקְרִיב פֶּסַח רָאשׁוֹן מַחֲמַת טוֹמְאָתוֹ, יִקְרִיב בִּפְסַח שְׁנֵי.

אִסּוּר לְהוֹצִיא דִּיבַת הָאָרֶץ

לְמִרְוֹת שְׁבָאוֹ וְאִמְרוּ "לֵמָּה נִגְרַע" וְצַעֲקוּ לְמִשֶּׁה רַבֵּנוּ, אוֹמֶרֶת הַגְּמָרָא הִיִּתָּה רְאוּיָה לְהַכְתֵּב ע"י מֹשֶׁה וְזָכָה אֱלֹהִים. וְכֵן פֶּרֶשֶׁת יְרוּשָׁה הִיִּתָּה רְאוּיָה לְהַכְתֵּב עַל יְדֵי מֹשֶׁה וְזָכָה בְּנוֹת צִלְפַּחַד, וּמִבְּאֵר רִשְׁיִי כִּיּוֹן שֶׁהִיִּתָּה לָהֶם חֵיבַת הָאָרֶץ. וְאִסּוּר לְאָדָם לְהוֹצִיא דִּיבָה עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא עַל עֲפָרָה וְלֹא עַל אֲנָשִׁיָּה.

הַחֲכָמִים הָיוּ בִּימֵי הַקִּיץ יוֹשְׁבִים בְּצֶל וְאוֹמְרִים כְּמָה טוֹב אוֹרֵרָה שֶׁל אֶרֶץ, וּבִימֵי הַחֹרֶף יֵשְׁבוּ בְּשֶׁמֶשׁ כְּדִי לִוְמֵר שֶׁמִּזְג הָאוֹרֵר נוֹחַ מְאֹד.
וּבְגִמְרָא מְסוּפָר עַל חֶסֶם אֶחָד שֶׁכִּשְׁהִיָּה הוֹלֵךְ בְּרֹחוֹב וְרוֹאֶה אֲבָנִים, הִיָּה נוֹטֵלִם וּמִנִּיחִם בְּצֵד הַדֶּרֶךְ, כְּדִי שֶׁאִם אֶחָד יִתְקַל בָּאֲבֵן, שֶׁלֹּא יוֹצִיא שֵׁם רַע עַל אֶרֶץ שֶׁהִיא מְלֵאָה אֲבָנִים (עֵינֵן בְּסוּף מִסְכַּת כְּתוּבוֹת).

אֲנִי מִצְפִּים כָּל רֹגַע וְרֹגַע יוֹם וַיּוֹם לִישׁוּעָה, וְהִישׁוּעָה פִּתְאוֹם תִּבּוֹא, פִּתְאוֹם יִבּוֹאוּ אֱלֹהֵינוּ וְהַמְשִׁיחַ, יִרְאוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׁמַח לִיבֵנוּ בְּבִנְיָן בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאֶרֶתֵנוּ בַּעֲלָא וּבְזִמָּן קָרִיב וְאִמְרוּ אִמֵּן.

*רוֹצִים לְקַבֵּל קוֹל צוּפִיךָ בְּאֵמִייל כָּל שָׁבוּעַ !!

שְׁלַחוּ לָנוּ בְּבִקְשָׁה בְּאֵמִייל ל- webmaster@harav.org

www.harav.org

